

המשק המשפחתי - הדרכה, מקצוע וחיות אחרות...

דוד בירן, איל פרנק, ד"ר טל שקולניק
תחום הבקר | שה"מ

**כידוע חוזקה של השרשרת הוא
כחוזק החוליה החלשה שבה, באופן
דומה חוסנו של ענף החלב כולו
תלוי בחוסנו של כלל הרפתות
ובפרט ברפתות המשפחתיות. הצורך
להתחדש ולהתנהל במקצועיות יתרה
לא פסח גם על הרפתות בארץ •**

נכון להיום מספר משקים אף
דיווחו על שיפור משמעותי
בביצועי הפרות בקיץ 2017.
כפועל יוצא מהמחקר, מההדרכה
ומהעלאת המודעות לצרכי
הפרות בקיץ, הצינור מדויק ויעיל
יותר והתרומה לרווחת בעה"ח
מתבטאת מיד בהישגים של הרפת

לאחר הרפורמה היה ברור שחידוש התשתיות ומבני המשק
חייב להיות מלווה בהכשרה מקצועית בתחום ניהול משק
חקלאי בהיבט הכלכלי והחברתי ובתחום הרפת בהיבטים
של גידול, בריאות ורווחה של בע"ח. בתחום הבקר, בשרות
ההדרכה והמקצוע (שה"מ) במשרד החקלאות ופיתוח הכפר,
הרימו את הכפפה וגייסו בשלוש שנים האחרונות מדריכים
חדשים בעלי ידע מחזית המחקר, ניסיון "קרבי" בשטח
ומוטיבציה לקידום תוכנית הדרכה מקצועית התפורה במיוחד
לדרישות והמאפיינים הייחודיים של המשק המשפחתי. איל
פרנק שחקן פוטבול, ג'ינג'י בכל רמ"ח אבריו ואבא של דן (4
חודשים) השתחרר לפני עשור מצה"ל ישר לרפת עין השלושה
בעוטף עזה, אחרי שנתיים וטיול, החל תואר ראשון במדעי
בע"ח בפקולטה לחקלאות, במקביל לעבודה ברפת בבית דגן.
בשנת 2014 בתום התואר שני בהזנת בקר "צלל" איל הישר
לתחום הבקר בשה"מ לטובת המשק המשפחתי, כמדריך
בשה"מ עוסק איל בעיקר בהזנה ובגידול יונקים. דוד בירן
בן למשפחת רפתנים ממושב רמת צבי ואבא של בארי (3)
וטליה (3חודשים), גדל ברפת וסיים את הפקולטה לחקלאות
עם תואר שני בתחום פוריות בקר. עבד כשנתיים במעבדה
בשיאון ומשם הגיע לשה"מ בשנת 2014. עם הגעתו הסתער
דוד על ההדרכה ברפתות בתחומי הפוריות וכלכלת הענף
בדגש על תגבור השירות במשק המשפחתי. טל שקולניק
קיבוצניקית מאפיקים ברוחה, רופאה וטרינרית מ-2004 ואמא
של גור (15), פרי (11) ותום (8). עבדה כרופאה ברפתות בארץ
ובחו"ל, במחקר ופיתוח יישומים ובניהול מוצרים לרפת ולדיר.
דרך החקלאית, חברת אפיקים והמכון להנדסה חקלאית
בוולקני הגיעה טל לתחום הבקר בשה"מ, חדורת ציונות,
בפברואר 2017. היום כממ"ר (מדריכה מקצועית ראשית)
עוסקת ברפתנות מדייקת, קיימות ברפת ורווחת בע"ח גם
במשק המשפחתי. בנוסף לתפקיד התקני קיבלה טל מינויי

הדרכה ברפתות בתחומי הפוריות וכלכלת הענף. דוד

החדשים כל הדרך לרפת ובחזרה. בעזרת ד"ר גבי עדין המנהל היום את אגף בע"ח בשה"מ והלל מלכה המנהל את תחום הבקר, ההיכרות העמוקה עם ענף החלב בישראל על כל מורכבותו ומרכיביו (משרד החקלאות, התאחדות, מועצת החלב, מרכזי המזון, המחלבות, החקלאית ו"הלווינים") התקיימה בקפדנות וממשיכה להתנהל ביסודיות ראויה לציון. מתוקף תפקיד המדריך בשה"מ, כל אחד לחוד ובשת"פ, מארגנים ומעבירים קורסים וימי עיון מקצועיים

עוסק בעיקר בהזנה וגידול יונקים. איל

מטעם מנכ"ל משרד החקלאות לשמש כיו"ר ועדת האתיקה של שה"מ ואגף הדיג ומתוקף כך אחראית לבקרה קפדנית על המחקר בבע"ח במשק החקלאי.

בחודשים הראשונים בשה"מ כולם זכו להתלוות וללמוד מהמדריכים הוותיקים והמנוסים סטיבן רוזן, דוד נוה ומריטו (משה רכס שיצא לגמלאות בינתיים) הראש לאריות בשה"מ, שבסבלנות ומקצועיות הדריכו, פרגנו וגיבו את המדריכים

כריון PIRYON
פרהמטר
שירותי שקילה ומדידת עגלות

אם לא גרם, איך גשבר?

piryonge@gmail.com
שייקה 050-5310658 | דרור 052-8967648 | פקס 077-4503801

נמדדו ע"י ניטור טמפרטורת הגוף של הפרות, במהלך הקיץ, באמצעות חיישנים, אוגרים ייעודיים, שהושמו פעמיים בשבוע בכ-10% מהפרות בכל עדר מ-40 העדרים שנבדקו. באוגרים נאספו נתוני טמפרטורת הגוף של כל פרה במשך שלושה ימים ברצף והממצאים נותחו אל מול נתוני שעות הצינון, החליבות ושגרת ממשק ההזנה במקום. במהלך הסתיו והחורף באותה שנה נערכו ביקורים והדרכות לכל רפת על מנת ליישם את המסקנות וההמלצות, שנגזרו מהנתונים שנאספו, לצורך שיפור בתשתית חצר הצינון, הציוד ושגרת העבודה בקיץ. בנוסף, על פי תוכנית העבודה המקורית, נערך יום עיון מקצועי לסיכום הפרויקט, שעסק בנושא התמודדות הפרות עם החום והשפעת הקיץ על הביצועים ברפת. בעקבות הנוכחות הערה והעניין הרב של רפתנים מהמשק המשפחתי והשיתופי, ארגנו המדריכים בסיוע אלעד תמיר פעילות וימי עיון נוספים בהקשר זה גם בגלבע, בנגב ובמרכז. חלק ניכר מהרפתות עשו את השינויים הנדרשים לשדרוג ממשק הצינון בהתאם להמלצות מדריכי שה"מ. נכון להיום מספר משקים אף דיווחו על שיפור משמעותי בביצועי הפרות בקיץ 2017. כפועל יוצא מהמחקר, מההדרכה ומהעלאת המודעות לצרכי הפרות בקיץ, הצינון מדויק ויעיל יותר והתרומה לרווחת בעה"ח מתבטאת מיד בהישגים של הרפת.

סיכומים כלכליים

הפרויקט השני בשיתוף עם התארגנות הרפת המשפחתית הובל ע"י דוד בירן בסיוע דוד נה וופא דיאבא-שחברי (מדריכת שה"מ בתחום כלכלת הייצור). מטרת המיזם הייתה לבצע סיכומים כלכליים מקצועיים עבור הרפתות המשפחתיות, על מנת לקבל תמונת מצב אמינה על מידת יעילותן. לאורך השנים משקים בודדים התעניינו בביצוע הניתוח הכלכלי, אולם בשנת 2016 פנו מיזמתם כ-20 משקים ובקשו לבצע סיכום כלכלי ומקצועי ברפת בעזרת מדריכי שה"מ. הרבה בזכות השת"פ עם התארגנות הרפת המשפחתית, שעודדה ומעודדת את המהלך ורואה בו, כמו בשנה"מ, אמצעי למינוף ומיצוי פוטנציאל הייצור של הרפתות הקטנות. לאחר ניתוח הנתונים המדריך מגיע למשק ומעביר לרפתן את התוצאות והמסקנות, בדבר החוזקות והחולשות של הרפת. ללא שמות או פרטים מזהים, הרפתן נחשף לסעיפי הכנסות והוצאות של רפתות בעלות מאפיינים דומים באזור ומקבל סט של המלצות והנחיות שמכוונות להתייעלות והשאת הרווחים. בעקבות הפרויקט התקיים יום עיון בחסות התארגנות הרפת המשפחתית עבור חברי ההתארגנות ובו הוצגו התובנות מניתוח של מספר רפתות משפחתיות בהשוואה לתוצאות של רפתות שיתופיות באותו אזור. השאיפה היא לקיים מסורת של סיכומים כלכליים במסגרת הרפת המשפחתית, כאשר במשך הזמן ניתן יהיה לערוך השוואה של תוצאות הרפת המשפחתית לאורך מספר שנים ולכוון למגמת שיפור במדדים לפי הקריטריונים שנקבעו להצלחה. לסיכום; בפני ענף החלב בישראל ניצבים אתגרים מהותיים בעתיד הנראה לעין, מדריכי תחום הבקר בשנה"מ ערוכים בכוחות מתוגברים לסייע לחקלאים להתמקצע ולהתייעל ומוכנים להתייצב במערכה בכל זמן לטובת רפתות החלב בכלל והרפת המשפחתית בפרט. ▲

לייעוץ מקצועי בנושא הנדון ובכל תחום אחר ברפת החלב ניתן לפנות לאיל פרנק (054-4653346), דוד בירן (050-8272703) וטל שקולניק (050-4448525), תחום בקר, אגף בע"ח, שה"מ, משרד החקלאות ופיתוח הכפר. מדריכי שה"מ נכונים תמיד לשירות הרפתנים!

רפתנות מדייקת, קיימות ברפת ורווחת בע"ח. טל

רבים התורמים גם לחשיפת המדריכים החדשים לקהל הרפתנים. תוך ריכוז המאמץ המשמעותי בתחום ניהול הרפת המשפחתית, נתקיימו גם ימי היערכות לממשק רפת בקיץ, קורסי ניהול כלכלי, גידול יונקים ועגלות, הזנה מדייקת ויעילה, בריאות עטין ואיכות חלב ויסודות הגידול והממשק עבור רפתנים חדשים וותיקים מכל המגזרים.

תמיכה במשק המשפחתי

האתגר העיקרי בכניסה לתפקידי ההדרכה בשנה"מ הוא בהיכרות ובבניית קשרי עבודה עם הרפתנים. לבנות אמון ומוניטין מקצועי בכלל ובפרט ברפת המשפחתית זהו תהליך רגיש וממושך. דרושה היכרות אישית אמיצה עם אנשים חרוצים ועסוקים מאד, על פי רוב גם בעלי ידע וניסיון רב בתחום העיסוק שלהם. אלו אמורים להזמין את המדריך לביקור בטריטוריה הפרטית שלהם, לחשוף נתונים על הישגים ממקור הפרנסה שלהם, כאלה המגדירים למעשה את רמת התנהלותם המקצועית ולקבל על עצמם לעיתים לבצע שינויים מרחיקי לכת וקשים לעיכול. על רקע זה לווי המשק המשפחתי מאתגר במיוחד, בשונה מאשר ברפת השיתופית, הרפתן ברפת המשפחתית הוא מולטי-טאסקינג ומולטי-דיצפלינרי (רב תחומי ועוסק בכל); גם מנהל, גם אחראי בריאות, גם יונקיסט, גם איש ההזנה, גם אחראי על הפוריות וגם עוסק בניקיונות ותחזוקה שוטפת ולמעשה חייב להתמצא בכל תחום ברפת. לא נדירים המקרים שאותו הרפתן הכל יכול, מנהל גם את הגד"ש והמטעים המשפחתיים. המדריך המגיע לרפת חייב להבין את תמונת המצב מדיווחי הרפתן ומהנתונים הנחשפים לעיניו ברפת, על מנת לנתב את מירב המאמץ לשיפור בנושאים הבעורים ביותר לעסק. קיימת חשיבות גדולה בהצבת יעדים הגיוניים וברי השגה בטווח הקצר הבינוני והארוך. לשם כך יש לברור בקפידה ובהתאם ליכולת הביצוע ולחלוקת הזמן של בעל המשק ולזהות האם דרוש לו לוו בתחומים אחרים עליהם אמונים אנשי מקצוע ומומחים נוספים מרחבי הענף. בקיץ 2016 פנה אלעד תמיר מרכז התארגנות הרפת המשפחתית בעמק יזרעאל לשה"מ וביקש להבין יותר לעומק בכל נושא התמודדות הפרות עם התנאים ברפת בקיץ. בשנה"מ זיהו את ההזדמנות לביסוס והעמקת שיתוף הפעולה עם המדריכים והציעו לארגן פרויקט משותף ראשון שיכלול ניטור קבוע והדרכה לרפת המשפחתית. את הפרויקט הוביל איל פרנק בסיוע הלל מלכה ודוד בירן ומטרתו הייתה לבחון את יעילות ממשק הצינון ברפתות המשפחתיות. במסגרת הפרויקט הותווה תוכנית עבודה, שכללה מחקר בקיץ, דיווח התוצאות באופן פרטני למשקים ויום עיון לסיכום בסתיו. הממשק ואיכותו

